

Yabancı Dilde Okumaya Yönelik Tutum Ölçeğinin Türkçe Adaptasyonu: Yükseköğretim Örneklemi

Dr.Öğr.Üyesi Tolga Erdoğan

Milli Savunma Üniversitesi, terdogan@msu.edu.tr

Doç.Dr. İrfan Yurdabakan

Dokuz Eylül Üniversitesi, irfan.ybakan@deu.edu.tr

Özet

Alanyazında yapılan çalışmalar, ana dil ya da yabancı dil okuma başarısında öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ülkemizde var olan, özellikle yükseköğretimde öğrenim gören öğrencilerin yabancı dilde okumaya dönük tutumların tespitine yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı eksikliğinden hareketle mevcut çalışmanın amacı, orijinali İngilizce olan “İngilizce Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği”ni Türkçeye uyarlamaktır. Bu uyarlama çalışmasında, Dokuz Eylül Üniversitesi hazırlık sınıfında okuyan toplam 346 öğrenciden elde edilen veriler kullanılmıştır. Ölçeğin orijinalinin Türkçeye çeviri işlemlerini müteakip, doğrulayıcı faktör analizi ile faktör yapısı incelenmiş, ölçüt geçerliği için “Okuma Stratejileri Üstbilişsel Farkındalık Envanteri (OSUFE)” ve “İngilizce Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik analizinde Cronbach’ın Alfası kullanılmıştır. İstatistiksel analizlerin sonucu; uyarlaması yapılan ölçeğin yükseköğretim öğrencilerinin İngilizce okumaya yönelik tutumlarının belirlenmesinde ya da değerlendirilmesinde araştırmacılar ve eğiticiler tarafından kullanılabilceğini ortaya koymuştur.

Anahtar Sözcükler: okuma, tutum ölçeği, faktör yapısı, geçerlik, güvenilirlik

Abstract

Studies in literature show that attitudes of students towards reading have influence on the achievement on either mother tongue or target language. Having the paucity of a reliable and valid instrument to test students' attitudes towards reading in a foreign language in Turkey, the present research aims to adapt the "Scale on Attitudes Towards Reading in English" to Turkish. In this adaptation study, data were collected from 346 students enrolling at Dokuz Eylül University Foreign Languages School. After completing the translation of the original scale to Turkish and then back to English to ensure safe translation, confirmatory factor analysis was used to analyze the factor structure, "Metacognitive Awareness of Reading Strategies Inventory" and "English Attitude Scale" were used to identify its criterion validity. Cronbach's Alpha was used to determine its reliability. The results of statistical analyses show that the adapted Turkish version of the scale could be used by researchers and educators to determine higher education students' attitudes towards reading in English.

Keywords: reading, attitude scale, factor analysis, validity, reliability

Giriş

Gerek ana dilde gerekse yabancı dilde olsun, okuma karmaşık bir süreçtir. Grabe'nin (2009) de ifade ettiği üzere, bağlam, amaç ya da motivasyona dayalı olarak okuyucular arasında fark olabilmektedir. Schramm (2008) okumayı “bilginin edilgen olarak alındığı bir süreçten ziyade, bilginin etkin olarak yapılandırıldığı bir süreç” olarak tanımlamakta; okumanın bilişsel, üstbilişsel, sosyal ve duygusal özelliklerine dikkat çekmektedir.

Alanyazında yapılan çalışmalar, ana dil ya da yabancı dil okuma başarısında öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Bu kapsamda, öğrencilerin okumaya yönelik tutumlarının belirlenmesinin ve devamında olumlu tutum geliştirilmesi konusunda gerekli müdahalelerin yapılmasının, hem okuma alışkanlığını artıracığı hem de okumayla ilişkili başarıyı ve bağımlı diğer değişkenleri olumlu etkileyeceği değerlendirilmektedir.

Karmaşık bir kuramsal yapı olan okumaya yönelik tutum, “öğrenenin okuma durumuna yönelmesine ya da kaçınmasına neden olan bir duygu sistemi” (Alexander & Filler, 1976) ve “okumayı daha az ya da çok mümkün kılan, çeşitli his ve duygularla desteklenen bir ruh hali” (Smith, 1990) olarak tanımlanmaktadır.

Özellikle yükseköğretimde öğrenim gören öğrencilerin yabancı dilde okumaya dönük tutumlarının tespitine yönelik bir ölçme aracının eksikliğinden hareketle, Yamashita (2007) tarafından geliştirilen “İngilizce Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği”nin Türkçeye adaptasyonunu gerçekleştirmektedir.

Bu kapsamda ölçeğin;

faktör yapısı incelenmiş

güvenirlğine ve

ölçüt geçerliğine yönelik kanıt sağlanmaya çalışılmıştır.

Yöntem

Adaptasyon çalışmasına Dokuz Eylül Üniversitesi Ybc.Diller MYO’da hazırlık sınıfı eğitimi alan 346 üniversite öğrencisi katılmıştır.

Türkçeye adaptasyonu gerçekleştirilen ölçme aracı, Yamashita (2007) tarafından geliştirilen ve orijinali İngilizce olan “İngilizce Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği”dir. Söz konusu ölçek Rahatlık (Comfort), Entelektüel Değer (Intellectual Value), Pratik Değeri (Practical Value), Kaygı (Anxiety) ve Dilsel Değeri (Linguistic Value) olmak üzere beş faktörlü bir yapıya sahiptir.

Ölçeğin adaptasyonu sürecinde yapılan işlemler olarak;

Orijinal ölçeğin Türkçe-İngilizce çevirisi kapsamında,

- Dört dilbilimci tarafından Türkçeye çevirisi yapılmış,

- Dört dilbilimci tarafından İngilizceye çevirisi gerçekleştirilmiştir.

Nihai formuna iki dilbilimci, bir program geliştirme uzmanı ve bir ölçme ve değerlendirme uzmanı tarafından karar verilmiştir.

İstatistiksel işlemler kapsamında, ölçeğin faktör yapısı Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile incelenmiş, iç-tutarlılık güvenirlik katsayısı Cronbach’ın Alfası (α) ile hesaplanmıştır. Hesaplamalar hem toplam ölçek hem de alt boyutlara göre yapılmıştır. Ölçeğin ölçüt geçerliğinin tespitinde iki ölçme aracı kullanılmıştır: Okuma Stratejileri Üstbilişsel Farkındalık Envanteri-OSUFE (Erdoğan & Yurdabakan, 2018) ve İngilizceye Yönelik Tutum Ölçeği (Altunay, 2004).

Bulgular

Doğrulayıcı faktör analizi sonucunda; ölçek maddelerinin Standartlaştırılmış Faktör Yüklerinin 0,23-0,80 arasında değiştiği ve t değerleri anlamlı olduğu görülmüştür. Faktör analizi kapsamında hesaplanan uyum indeksleri ve değerleri Tablo 1’de sunulmuştur. Schermelleh-Engel ve Moosbrugger’a (2003) göre elde edilen uyum endeks değerlerinin kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu görülmüştür.

Tablo 1. DFA Analizi Uyum İndeksleri ve Değerleri

Uyum İndeksleri	Değerler
χ^2 / df	2.69
p değeri	0.00
RMSEA	0.072
SRMR	0.082
NFI	0.90
NNFI	0.91
CFI	0.93
GFI	0.90
AGFI	0.85

Ölçeğin iç-tutarlılık güvenirlik katsayısının hesaplanmasında kullanılan Cronbach’ın Alfası sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Tüm Ölçek ve Alt Boyutların Cronbach'ın Alfası Sonuçları

Tüm Ölçek/Altboyutlar	Cronbach'ın Alfası (α)
Tüm Ölçek	0.80
Rahatlık	0.71
Entelektüel Değer	0.82
Pratik Değeri	0.65
Kaygı	0.68
Dilsel Değeri	0.71

Ölçeğin ölçüt geçerliğine yönelik kullanılan iki ölçekle adaptasyonu gerçekleştirilen ölçek arasındaki ilişkilerin hesaplanmasında Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. Ölçüt Geçerliğine Yönelik Hesaplanan Pearson Korelasyon Sonuçları

Boyutlar	OSUFE	Genel Okuma Strat.	Problem Çözme Strat.	Okumayı Destekleyen Strat.	İngilizce Tutum
Okumaya Yönelik Tutum	,411**	,397**	,409**	,259**	,593**
Rahatlık	,327**	,341**	,274**	,215**	,697**
Entelektüel Değer	,384**	,342**	,398**	,263**	,305**
Pratik Değeri	,340**	,290**	,370**	,234**	,207**
Kaygı	-,166**	-,123*	-,173**	-,144**	,093
Dilsel Değeri	,366**	,342**	,409**	,210**	,352**

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* . Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

Sonuç ve Tartışma

Dokuz Eylül Üniversitesi hazırlık sınıfında okuyan 346 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilen eldeki adaptasyon çalışması sürecinde yapılan DFA analizi ile 5-boyutlu ölçeğin faktör yapısının doğrulandığı görülmüştür. Ayrıca, güvenilirlik analizi kapsamında, ölçeğin tamamına yönelik Cronbach'ın Alfası (α) 0.80 hesaplanmıştır. Altboyutlar için tespit edilen (α) değerlerinin 0.65-0.82 arasında olduğu görülmüştür. İlave olarak, Okumaya Yönelik Tutum Ölçeği ile OSUFE ve İngilizce Tutum Ölçeği arasında olumlu anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Elde edilen sonuçlar, Türkçeye adaptasyonu gerçekleştirilen İngilizce Okumaya Yönelik Tutum Ölçeğinin yükseköğretim öğrencilerinin tutumlarının ölçümünde araştırmacılar ile akademisyenler tarafından kullanılabilmesi için değerlendirilmiştir.

Kaynaklar

- Alexander, J. E., & Filler, R. C. (1976). Attitudes and reading. Newark, DE: International Reading Association.
- Altunay, U. (2004). *Üniversite İngilizce hazırlık öğrencilerinin İngilizceye yönelik tutumlarıyla bazı bireysel değişkenler arasındaki ilişkiler*. Yayınlanmamış araştırma. Dokuz Eylül Üniversitesi, Yabancı Diller Yüksekokulu, İzmir.
- Erdoğan, T., & Yurdabakan, İ. (2018). Okuma stratejileri üstbilişsel farkındalık envanterinin Türkçe adaptasyonu: Yükseköğretim örneği. *Turkish Studies Educational Sciences*, 13(19), 669-680. DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.13814>
- Grabe, W. (2009). Reading in a second language: Moving from theory to practice. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schermelleh-Engel, K., & Moosbrugger, H. (2003). Evaluating the Fit of Structural Equation Models: Tests of Significance and Descriptive Goodness-of-Fit Measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), s.23-74.

- Schramm, K. (2006). Cognitive and metacognitive aspects of the L2 reading process: Research and teaching perspectives. *Babylonia*, 3, s.25-30.
- Smith, M. C. (1990). A longitudinal investigation of reading attitude development from childhood to adulthood. *Journal of Educational Research*, 83(4), s.215-219.
- Yamashita, J. (2007). The relationship of reading attitudes between L1 and L2: An investigation of adult EFL learners in Japan. *TESOL Quarterly*, 41, s.81-105.